

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
 לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
 זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתיח

ערב שבת קודש הגדול
פרשת צו
 י"א בניסן ה'תש"ע

יוצא לאור על-ידי
 מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

זה בנוגע לשבת חול-המועד, שבציבור מפטירין בהפטרה המיוחדת לשבת חול-המועד, אבל ביחיד יש לומר גם את הפטרה הקשורה עם פרשת השבוע" (השבוע – הפטרת פ' שמיני). זאת למרות שאין אומרים היום 'שניים מקרא'¹⁵². בהדלקת נש"ק מברכים "להדליק נר של שבת-קודש" בלבד.

(152) ראה שו"ע אדמו"ר סי' רפה ס"ט"י וכף החיים שם. וכנראה לפ"ז אמירת הפטרה היא עניין בפ"ע. וע"ע.

"אם כסף... בחלב אמו" (שמות כב, כד-ל, כג, א-ט). הגבהה וגלילה. ובספר השני – לרביעי "הקרבתם". חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון וכו'. מוסף. בשיחת ליל הושענא-רבה תשמ"ה¹⁵¹ הובא כדבר הפשוט, על-פי המנהג שנתפרסם ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, שאף שבשבת ראש-חודש מפטירין 'השמים כסאי', הרי ביחיד יש לומר גם את הפטרה של פרשת השבוע, "ועל-דרך-

(151) ס"ט"ו, 'התועדויות' ח"א ס"ע 351, בלתי מוגה.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'
 ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
 'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"א בניסן ה'תשע"ט – י"ח בניסן ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"א בניסן	הלכות נחלות פרק ג-ה.	הלי שחיטה פרק יב.	מ"ע רמח.
ש"ק	י"ב בניסן	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע רמח.
א'	י"ג בניסן	פרק ט-יא.	פרק יד.	מ"ע רמח.
ב'	י"ד בניסן	פתח פיך וגוי. ספר שופטים והוא ספר ארבעה עשר.. הלכות סנהדרין.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	נדבות פי וגוי. ספר הפלאה והוא ספר ששי.. הלי שבועות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קעו. מל"ת רפד. מ"ע קעה.
ג'	ט"ו בניסן	פרק ד-ו.	פרק ב.	מל"ת רפב. רפג. מ"ע רכט. רכז.
ד'	ט"ז בניסן	פרק ז-ט.	פרק ג.	מ"ע רכו. רכז. רל. רלא. מל"ת סו.
ה'	י"ז בניסן	פרק י-יב.	פרק ד.	מל"ת שי. מ"ע רכד. מל"ת ש.
ו'	י"ח בניסן	פרק יג-טו.	פרק ה.	מל"ת רצד. רצ.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**	זמן ציצית ותפילין	זריחה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
ו', י"א בניסן	4:36	5:25	5:47	6:42	9:40	12:47	6:56.1	7:20
ש"ק, י"ב בניסן	4:35	5:23	5:45	6:40	9:39	12:46	6:56.8	7:21
א', י"ג בניסן	4:33	5:22	5:44	6:39	9:38	12:46	6:57.4	7:21
ב', י"ד בניסן	4:31	5:21	5:43	6:38	9:38	12:46	6:58.1	7:22
ג', ט"ו בניסן	4:30	5:19	5:41	6:37	9:37	12:45	6:58.8	7:23
ד', ט"ז בניסן	4:28	5:18	5:40	6:35	9:36	12:45	6:59.5	7:24
ה', י"ז בניסן	4:27	5:17	5:39	6:34	9:35	12:45	7:00.1	7:24
ו', י"ח בניסן	4:25	5:15	5:37	6:32	9:35	12:45	7:00.8	7:25

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדח"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדח"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
צו	7:32	6:19	7:34	6:34	7:34	6:25	7:34	6:36
א' דפסח	7:34	6:21	7:36	6:36	7:36	6:27	7:36	6:38
שבת חוהמ"פ	7:37	6:23	7:38	6:39	7:38	6:30	7:36	6:41

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org ISSN 0793-7474

(אלא שלא יאמר אז 'זמן מתן תורתנו')¹⁴¹.

* נוהגים ללמוד בימי הספירה מסכת סוטה - נוסף על השיעורים הקבועים - דף ליום¹⁴².
 בדבר חלוקת מ"ח דפי מסכת סוטה למ"ט ימי הספירה, הורה הרבי: 'התחלת המסכת, דף ב', לומדים ביום ראשון של חול-המועד (בחול"ל), יום ב' דספירת העומר (ולא ביום שני של יום-טוב שהוא יום ראשון דספירת העומר), וביום שני של חול המועד לומדים דף ג', וכן הלאה, עד לערב שבועות שבו לומדים דף מ"ט, סיום המסכת". והסביר זאת, שביום הראשון לומדים את 'דף השער' שכולל את שם המסכת, ומחליטים ללמוד ממחר ואילך דף ליום¹⁴³.

הבדלה:

מתחילים "הנה א"ל ישועתי"¹⁴⁴.
 אין מברכים על הבשמים ולא על האש.
 בעניין שמחה ביין - ראה לעיל יום א' דחג-הפסח.

לימוד תורה:

"ובהמשך למדובר על דבר "כיבוש" כל העולם כולו על-ידי הוספה ויגיעה בלימוד התורה וביתר שאת וביתר עוז - מהראוי ונכון וטוב אשר בימי חול-המועד פסח יוסיף כל אחד ואחד בעסק התורה, הן בלימודו הוא והן בנוגע לזולת: להשתדל עם כל מי שיכול לפעול עליו, שגם הוא יוסיף אומץ בלימודו בימים אלו ובהתאם להנ"ל. ופשיטא שעניין הנ"ל שייך במיוחד לתלמידי הישיבות, דגם בשאר הימים הרי "תורתם קבע" היא - גם במוכן כמות הזמן - עליהם מוטל חיוב מיוחד לנצל את כל ימי חול-המועד פסח הבא עלינו לטובה להוסיף בלימוד התורה ביתר שאת וביתר עוז"¹⁴⁵.

חינוך:

בהוראת כ"ק רבותינו, אדמו"ר מוהרי"צ והרבי נשיא דורנו, על המורים/ות לשמור קשר עם

141 ע"פ המסקנא וההוראות ב'שערי הל' ומנהג' שם סי' רכ.
 142 היום יום ז' אייר, ספר-המנהגים, עמ' 43.
 143 'התועודיות' תשמ"ה ח"ד, עמ' 2143, ובכ"מ.
 144 כן מנהגו, כמ"ש בפרמ"ג ס' תצא שאומרים זאת גם במוצאי יו"ט וכ"מ בלבוש, ודלא כמנהג העולם שלא לומר פסוקים אלו במוצאי יו"ט ע"פ מטה-אפרים ס' תרכד ס"ה ולקוטי מהרי"ח בהבדלה דמוצ"ק.
 145 לקוטי ישיבות ח"ו, עמ' 267.

התלמידים/ות בימי חול-המועד¹⁴⁶.

מותר (ומצווה) לפתוח בית-ספר, ואם יש צורך - גם לכתוב, כדי להעסיק את התלמידים שלא יסתובבו ויבלו את זמנם בחוצות בימי חול-המועד¹⁴⁷.
 יש להכין את ספרי-התורה לקריאת-התורה מחר עוד הערב, ולפתוח לפני תפילת שחרית.

שחרית: אין מניחים תפילין. אין אומרים 'מזמור לתורה' (בכל ימי הפסח). יעלה ויבוא. חצי הלל, קריש תתקבל. שיר של יום, קריש יתום. מוציאים שני ספרי-תורה, בראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת אמור 'שור או כשב' (ויקרא כב-כו-לג, כג-א-מד. מיקום ההפסקות - כפי קריאת כהן, לוי, ישראל שבסידורנו ליום-טוב, והישראל קורא עד גמירא¹⁴⁸), הגבהה וגלילה, ובשני יעלה רביעי בפ' פינחס 'והקרבתם', חצי קריש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציין גואל. יהללו. חצי קריש. תפילת מוסף.

טוב לעשות בסעודה איזה דבר (דהיינו הוספה: באכילה, בניגון, ב'לחיים' או בכלום¹⁴⁹) זכר לסעודת אסתר שהייתה ביום זה, שבו נתלה המן¹⁵⁰.

יום חמישי, י"ז בניסן

ב' דחול-המועד

בשחרית מוציאים שני ספרי-תורה. בספר הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת בא "קדש לי... ממצרים" (שמות יג, א-טז). הגבהה וגלילה. ובספר השני - לרביעי, 'והקרבתם'. חצי קריש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציין וכו'. מוסף.

יום שישי, ח"י בניסן

ג' דחול-המועד

בשחרית מוציאים שני ספרי תורה. בספר הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת משפטים

146 אג"ק ח"א, עמ' סא וחכ"ב, עמ' רמו.
 147 חוה"מ כהלכתו פ"ו סע"ה.
 148 כן מסר הרב יוסף-יצחק של' אופן.
 149 'המלך במסביב' ח"א, עמ' רצא.
 150 שו"ע אדמוה"ו ס' תצ ס"ב. (בפניו 'אדם בקום' בסליחות לתענית אסתר, מקשר זאת עם הפסוק 'וישבות המן ממחרת' בהפטר דאתמול).

על-ידי רצון מתאים יהיה "יכול" ו"יפסח" גם בגלות

מה עניין ה"חפירות" לפסח? * ההוראה מההפכים המאפיינים את החג: דווקא מן השפל מגיעים אל המרחב האמיתי • הפלא שבחציית המצה, והרמז הטמון בהטמנת החלק הגדול • "הא לחמא עניא" מתאר את מצב הגלות; הבטחת ה' ל"כל דכפין" ו"דצריך" - לרעבים לאלוקות; ואשר זה יביאם ל"ארעא דישראל" ולהיות "בני חורין" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

החפירות.

א. כ"ק אדמו"ר נ"ע, שבכוח "אקאפעס" אלו יכולים לדחות "אקאפעס" אחרים, כי כוח הבעל-שם טוב הוא בלתי נפסק, רק צריכים לעמוד בקרב. עד כאן סיפור דברי הרב.

ב. והנה, כיוון שכ"ק אדמו"ר סיפר זאת בחג הפסח, מוכח, שעניין זה שייך לחג הפסח: ובהקדים - שבחג הפסח ישנם ב' עניינים

הפכיים: אחד גיטא - היו אז בני-ישראל בתכלית העוני והשפלות, וכמבואר בכתבי האריז"ל³ הטעם שהגאולה הוצרכה להיות "כהרף עין", דכיוון שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה⁴, הנה אם היו נשארים במצרים עוד רגע, היו נופלים גם בשער הנו"ן, ואז לא היה משה רבינו יכול להוציאם מן הגלות.

ומאידך גיטא - היה אז הגילוי היותר נעלה, ש"נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו

א. כ"ק אדמו"ר סיפר פעם בהתוועדות חג הפסח¹, שבשנת תרס"ד, שהיתה אז מלחמת יפן, השתדל אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, לשלוח מצות וכל צרכי הפסח לחיילים היהודים שהיו בחזית, ואחר כך נתקבלה טלגרמה להכרת תודה על זה, והתמו: "סאלדאטי אקאפי שאנהאיי" (כלומר: אנשי חיל הנמצאים בחפירות) (כפי שנקרא באנגלית: "טרענטשעס") אשר על גבול שאנהאיי.

וסיפר אז כ"ק אדמו"ר נ"ע בשם רבינו הזקן, שהבעל-שם טוב היה לפעמים חותם שמו: ישראל מ"אקופ", אף-על-פי שהיה מ"טלוסט" (כפי שחותם בכמה וכמה מכתבים)², כי, טלוסט היתה עיר או עיריה שמסביבה היתה חומה, ובמשך השנים נחרבה החומה, ונשארו רק החפירות שהיו היסוד של החומה. וכיוון שהוריו של הבעל-שם טוב היו עניים, ולא היה להם בית דירה בתוך היה הבעל-שם טוב מ"אקופ", כלומר, מן

1 שיחת ליל שש"פ תרצ"ו ס"ג (סה"ש תרצ"ו ע' 130).
2 ראה ספר התולדות הבעש"ט "קה"ת תשמ"ו ח"ב ע' 694 ואילך.

3 סידור האריז"ל בהגש"פ פסקא "מצה זו". וראה גם תו"מ הכ"ב ע' 287. וש"נ.
4 מכלילת ופרשי" בא יב, מא.
5 ראה גם ז"ח ר"פ יתרו.

ספירת העומר

* מברכים וסופרים בעמידה¹²⁷, אחר צאת הכוכבים¹²⁸. ולכתחילה צריך לדעת את הספירה של הלילה בשעת הברכה¹²⁹. אחרי הספירה (והנוסח שלאחריה): עלינו, קדיש יתום¹³⁰. למנהגנו - גם הנשים סופרות¹³¹, ובברכה¹³².

* בנוגע למנהגו של הרבי בכוננות ספירת-העומר¹³³ - "זה מה שראינו: לפני אמירת הברכה, היה מסתכל על הנדפס באותו יום. ונראה היה שהביט לא רק על היום, אלא גם על הכוננות של אותו יום. אחר-כך, בעת אמירת 'למנצח' ו'אנא בכוח', היה מרגיש הכוונה של אותו יום, ולפעמים היה שוב מביט - בעת אמירת הנ"ל - בהנדפס לאותו יום".

* סדר הכוננות כנדפס בסידור: הספירה, התיבה מ'אנא בכוח', התיבה מ'למנצח' והאות מ'שמחו'. * השומע ספירת-העומר מאחרים בטרם ספר בעצמו, יכוון במפורש שאינו רוצה לצאת עתה ידי-חובה כלל¹³⁴.

* מי שלא ספר בלילה, יספור ביום בלא ברכה, ובשאר הלילות יברך. ואם דילג פעם אחת שלא ספר גם ביום - יספור שאר הלילות בלא ברכה, ויכול לצאת ידי חובתו בשמיעה מאחרים. ובספק אם דילג יום - סופר בברכה¹³⁵.

* המתפללים ערבית בעוד היום גדול וקוראים

אחר-כך קריאת-שמע בזמנה, יספרו גם את ספירת-העומר בזמנה. המתפללים ערבית וספירה בעוד היום גדול, יש לסדר שיספרו עוד פעם למחרת בעת תפילת שחרית, כמוכן בלא ברכה¹³⁶. לכאורה (כנהוג בכמה קהילות), רצוי להכריז את הספירה בכל בוקר מימי ספירת-העומר אחרי סיום תפילת שחרית בבית-הכנסת, כדי להזכיר ולהוציא ידי-חובתו את מי ששכח לספור.

* כ"ק אדמו"ר מהור"צ היה נוהג לציין ולשרטט סימן בסידורו לאחרי הספירה של כל לילה¹³⁷.

* "לכאורה, אף שמברכים בכל לילה כי כל לילה היא מצווה בפני עצמה, ויש אומרים שגם אינן תלויות זו בזו - המצווה דכל לילה היא לא רק לספור ולדעת שהוא יום אחד וכו' לעומר, אלא גם לדעת (לכוון) - כחלק מקיום המצווה, על-דבר הידיעה שזהו יום אחד וכו' לעומר) שזהו חלק (מספירת) שבעה שבועות¹³⁸.

* המסופק באיזה יום לספירה עומד, וסופר מספק שתי ספירות, לא יברך על ספירתו¹³⁹.

* קטן שהגיע למצוות באמצע ימי הספירה, ממשיך ספירתו בברכה. ואף גדולים, כשיבוא משיח צדקנו באמצע ימי הספירה, ימשיכו ויספרו מן התורה, כיוון שהספירה הקודמת גם היא מציאות של תורה ו'מצוותיה - אחשביה¹⁴⁰.

* רצוי שלא לחצות את 'קו התאריך' בימי ספירת-העומר ("באם אין הכרח גמור בדרך", וכן הורה הרבי לשלוחיו לאוסטרליה וכו'), מאחר ולפי דעת הרבי, אדם ש'הרוויח' או 'הפסיד' יום על-ידי מעבר מערבה או מזרחה מקו התאריך, ממשיך וסופר לפי הימים שלו ולא לפי ספירת כלל ישראל או אנשי המקום, ואף חגי-השבוועות שלו נקבע ביום החמישים לספירתו-הוא וינהג (רק) בו יום-טוב גמור לכל דבר ועניין

136 אג"ק הנ"ל בהערה 125. וראה 'אוצר', עמ' רנא.

137 'תורת-מנחם-התוועדות' תש"י, עמ' 47, 64.

138 לקוטי-שיחות ח"ב, עמ' 235, 'שערי הל' ומנהג' א"ח ח"ב ס"ע קמא.

139 ראה באג"ק ח"ז, עמ' רסה, 'שערי הל' ומנהג' שם ס"ע קמב, ולמעשה - בחי"ז עמ' קנב ובשערי הל' ומנהג יש עמ' קס. ושם, שכדאי שיפסיק בעניין כלשהו בין שתי הספירות, למנוע "מיחוי כשיקרא".

140 לקוטי-שיחות ח"ח, עמ' 7. 'שערי הל' ומנהג' שם סי' קנט. ודלא כמ"ש בילקוטי-יוסף ח"ה, עמ' 417.

127 שו"ע אדמו"ה סי' תפט ס"ד.

128 אג"ק ח"י"ט, עמ' ערב"ג, וראה בשו"ע רבינו שם סי' ב.

129 שם, סי' יט.

130 במקום שסופרים אחר עלינו, כדאי להנהיג שיאמרו רק קדיש אחד לאחר הספירה (אלא אם מנהג המקום כך הוא, ולא ניתן לבטלו) - אג"ק ח"ה, עמ' שיג.

131 ע"פ שו"ע אדמו"ה סי' תפט ס"ב וסו"ס תצג. זאת למרות משמעות הוזהר ח"ג (ברע"מ צז,א), כפי שהבין בשו"ת רב פעלים, חלק 'סוד ישרים' סי' יב ובשו"ע הזהר' סי' תפט ס"ק טו לשלילה מוחלטת. אבל בס' הליכות ביתה יט סוף הערה ה, מדייק מוזהר פ' תצוה (קפג,א) שלא התמעטו נשים אלא

מחיוב.

132 ראה 'אוצר', עמ' רנד.

133 ממכתב הרה"ח ר"ל ש' גורנו. ראה 'התקשרות' גיליון

רמה, עמ' 15.

134 שו"ע אדמו"ה סי' תפט ס"ב. ואם לא כיוון, יספור אח"כ בלא ברכה, שם (אלא כששמע מהש"ג כרגיל, שאז כאילו כיוון במפורש שלא לצאת, שהרי חושב לספור אח"כ).

135 שם, סכ"גכה. וראה 'אוצר', עמ' רנג.

ובעצמו⁶⁶, וכפירוש כ"ק אדמו"ר נ"ע⁷: בכבודו - מלכות דאין-סוף, ובעצמו - תפארת הנעלם, והרי ככל דברי ימיישראל, אפילו בזמן שבית המקדש היה קיים, ובזמנים היותר טובים, לא היו גילויים נעלים כמו בשעת יציאת מצרים.

והעניין בזה - שדווקא מתכלית השפלות באו לתכלית המרחב של הגילוי היותר נעלה, וכמו שכתוב⁸ "מן המיצר קראתי גו", שדווקא מן המיצר באים ל"מרחב ייה", ועד למרחב העצמי.

וזהו גם הוראה לימינו אלה:

כאשר אומרים ליהודי שיש אפשרות ("ס'איז רעכט") שברגע הבא יבוא משיח, מתחיל להתבונן במצב העולם בכלל, חושך כפול ומכופל כו', ובמצבו בפרט, וטוען, איך יתכן שברגע אחד יהיה דילוג כזה מתכלית השפלות לתכלית המרחב, הרי זה דבר שאין לו מקום בשכל הפשוט, ואפילו לא בשכל דקדושה. והמענה על זה, שכך היה ביציאת מצרים, ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁹, שדווקא מן המיצר באים למרחב העצמי, וברגע אחד יבואו מתכלית העוני והשפלות לתכלית המרחב דגאולה העתידה. שאז, יהיו גילויים נעלים יותר מהגילויים דיציאת מצרים, וכמו שכתוב¹⁰ "ולא יכנף עוד מורידך והיו עיניך רואות את מורידך", שבעיני בשר הגשמיים תהיה ראיית העצמות.

ג. ועל פי זה יש לבאר שייכות סיפור הנ"ל לחג הפסח:

בזמן לידת התגלות הבעל-שם-טוב היו בני-ישראל בתכלית העוני והשפלות, וכידוע¹¹ שלידת התגלות הבעל-שם-טוב בזמן ההוא היא כמשל קריאת השם באוזנו של אדם שהתעלף בהתעלפות חזקה ביותר, שאין תרופה להקיצו אלא על-ידי סגולה הנ"ל, והיינו, שבאותו זמן היו בני-ישראל במצב של התעלפות, ועל-ידי התגלות נשמת הבעל-שם-טוב -

שנקרא בשם העצם של כל אחד מישראל - התעוררו בני-ישראל מהתעלפותם.

ונוסף על המצב היורד של כללות בני-ישראל בזמן ההוא, היתה לידת הבעל-שם-טוב במצב של עוני - לא כדירה בתוך העיר, אלא במקום החפירות כו', כנ"ל.

ואף-על-פי-כן, הנה דווקא מן המיצר באים למרחב העצמי של הגאולה, כידוע¹² שהפצת מעיינות תורת הבעל-שם-טוב תביא את הגאולה העתידה בקרוב, כך, שמזמנו של הבעל-שם-טוב, הנה מדור לדור ומשנה לשנה נעשית הגאולה קרובה יותר, והיינו, שעם היות שבגלוי ובחיצוניות שורר חושך בעולם, הנה בפנימיות, פעלו מעיינות הבעל-שם-טוב זיכוך בעולם, שלכן נעשה עתה ראוי לגילוי המשיח.

וזהו עניין ה"אקאפעס" של הבעל-שם-טוב, כאמור לעיל שכוח הבעל-שם-טוב הוא בלתי נפסק, והיינו, שעל-ידי ה"אקאפעס" של הבעל-שם-טוב והפצת מעיינותיו, מנצחים את כל המלחמות - "מלחמה לה' גו' מדור דור"¹³ עד לדורנו זה, ועד שנעשה "השם שלם והכסא שלם"¹⁴, ד"כסא" הוא עניין "השמים כסאי והארץ הדום רגלי"¹⁵, ועניין הכסא שלם היינו שבשמים וארץ הגשמיים יאיר בגילוי שלימות העצמות, אין שלם אלא אחר¹⁶, בגאולה העתידה, בקרוב ממש.

* * *

ד. על-פי זה יש לבאר גם עניין ה"יחץ" - שפורסים המצה לשנים, חלק אחד גדול מחבירו, חלק הגדול עבור האפיקומן, ומניחים אותו בין הכרים (כמבואר הטעם-על-פי קבלה¹⁷), והקטן מניחים בין ב' המצות:

כאשר פורסים מצה לשנים, חלק גדול וחלק

12) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו).

13) ס"פ בשלח.

14) פרש"י עה"פ.

15) ישעי' סו, א.

16) ראה גם מכתב ב' מנ"א שנה זו (אג"ק חי"ט ע' שפא). שיחת ליל ב' דהה"פ תשח"י הערה 26 (תו"מ הכ"ב ע' 222).

17) ראה שיחת ליל א' דהה"פ תרח"ץ בתחלתה (סה"ש תרח"ץ ע' 260). תש"ה ס"ב (סה"ש תש"ה ע' 83).

מידות (פעם אחת), רבש"ע, בריך שמה וכו'.

בספר-התורה הראשון קוראים לחמישה עולים בפרשת בא "משכו וקחו", מניחים את הספר השני על הבימה ליד הראשון (ונשאר על הבימה עד הקריאה בו) ואומרים חצי קדיש, הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס "ובחודש הראשון". הגבהה וגלילה. הפטרה "ויאמר יהושע". אשרי. יהללו. חצי קדיש.

אם יש רק ספר-תורה אחד - אין מגביהים אחר חצי קדיש, אלא גוללים למפטיר. ומגביהים וגוללים (רק) לאחר גמר המפטיר. אולם את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר.

קודם מוסף מכריז השמש "מוריד הטל", ובתפילה זו מפסיקים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם". (אמר 'מוריד הגשם', אם נזכר טרם שסיים ברכת 'מחיה המתים' - חוזר ל'אתה גיבור' ו'לא מהני לומר מיד 'מוריד הטל', נזכר אחר שאמר "ברוך אתה ה'", יסיים 'למדני חוקיך' ויתחיל 'אתה גיבור', נזכר אחר-כך - חוזר לראש התפילה. נזכר כשהגיע זמן מנחה, מתפלל שתיים. אמר "משיב הרוח ומוריד הטל" אינו חוזר, והמסופק - עד שלושים יום, חוזר. שמע הכרזת 'מוריד הטל' קודם שהתפלל שחרית - אם אינו מתפלל במניין אחר - יאמר גם בשחרית 'מוריד הטל'¹¹⁹.

בחזרת הש"ץ - תפילת טל.

לאחר אמירת תהילים, לפני הקידוש, אומרים 'שש זכירות'¹²⁰.

בקידוש: 'אתקינו', 'אלה מועדי', ו'בורא פרי הגפן'.

אכילת מצה: 'צריכה להיות [על-פי חסידות] אכילת מצה גם בהשישה ימים, ויש בזה קצת מצווה'¹²¹.

119) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדמו"ה"ז סי' קיד ס"ד וס"ב. 120) ע"פ מחזור-השלם.

121) לקוטי-שיחות חב"ב, עמ' 276 [מכתב זה בלה"ק: אגרות מלך ח"ב, עמ' רלז]. מבאיורי הוזהר להצמח-צדק, עמ' צו וסה"מ תרס"ח, עמ' קעא. מלשון המכתב ברור, שהכוונה גם ליום ראשון דהה"פ. בלקו"ש שם, עמ' 33 נתבאר, שזה בדומה לעניין 'תפילת ערבית רשות', וחבל שב'שערי ה' ומנהג' ס"י רט לא ציינו זאת (וע"ע 'הגדה שלמה', עמ' 160).

שמחת יום-טוב: חייבים בה מדאורייתא, וחייבים (הגברים) לשתות רביעית יין בכל יום ביום-טוב ובחול-המועד¹²² (אם כי יוצאים ידי-חובה זו גם ביין הקידוש¹²³); ועם-כל-זה, כדברי הרמב"ם, "לא יימשך ביין"¹²⁴.

יום רביעי, ט"ז בניסן

א' דחול-המועד פסח

מוצאי יום-טוב¹²⁵:

ערבית: בתפילה הראשונה של חול-המועד יש לזכור לומר ארבעה דברים אלו¹²⁶: א) מוריד הטל; ב) אתה חוננתנו; ג) ותן ברכה; ד) יעלה ויבוא.

שכח אחד מהם, ונזכר אחר שסיים תפילתו:

א. אמר "משיב הרוח ומוריד הגשם" - יחזור לראש התפילה.

ב. שכח לומר "אתה חוננתנו" - לא יחזור (אלא אם צריך לעשות מלאכה לפני הברכה יאמר אחרי שמונה-עשרה: "ברוך המבדיל בין קודש לחול").

ג. אמר 'ותן טל ומטר' - יחזור לראש התפילה.

ד. שכח 'יעלה ויבוא' - יחזור לראש התפילה. קדיש תתקבל.

122) שו"ע אדמו"ה"ז סי' תקכ"ט ס"ז. ובתו"א מגילת-אסתר צטג, רביעיית.

123) שיחות-קודש תשל"א ח"ב, עמ' 87, פסחים קח,ב תוד"ה ידי יין. וע"ע, שהרי צריך גם 'לקבוע סעודתו על היין', כמ"ש בשו"ע אדמו"ה"ז שם ס"ד. וראה ב'התקשרות' גיליון תקל"ט. 124) הל' יו"ט פ"ו ה"ז"ח, ספר-המנהגים, עמ' 38 (ה'רשימה' הנוכרת שם [בנושא: שמחת פורים] נדפסה במלואה בלקוטי-שיחות ח"א, עמ' 336 ובאג"ק ח"ה, עמ' רנה).

125) **לגני חו"ל:** אין אוכלים מהמינים הכנסים בחרוסת ומרור עד אחר כרוך של ליל סדר שני. יום שני של פסח. הנחלב והנולד ביום הראשון - מותר ביום השני. ערבית דיוס-טוב. הלל שלם. קדיש תתקבל. ספירת-העומר וכו'. סדר-פסח שני. בקידוש: יין, קידוש, שהחיינו. הגדה כדאמתול (אלא שאין מקפידין לאכול האפיקומן קודם חצות). ק"ש שעל המטה כמו בכל יום-טוב. שחרית כדאמתול. מוציאין שני ספרי תורה, בראשון קורין לה' עולים בפרשת אמרו 'שור או כשב, ובשני מפטיר כדאמתול 'ובחודש הראשון'. הפטרה: וישלח המלך ... (מלכים ב כג, א"ט, כא"כה). מוסף דיום טוב.

126) ע"פ 'שבח המועדים'. אתה חוננתנו - שו"ע אדמו"ה"ז סי' רצד ס"ג. טל ומטר - סי' קי"ז ס"ג. יעלה ויבוא - סי' תצ ס"ג.

צפון:

לפני אכילת האפיקומן יש לשנות באופן שלא יבואו לידי צימאון אחר כך¹⁰⁴.

בסוף הסעודה מוציאים את האפיקומן, מחלקים לכל אחד ואחת כוית. טוב לאכול שני 'כויתים', אחד זכר לפסח ואחד זכר למצה הנאכלת עמו¹⁰⁵. יש לאכול את כולו במקום אחד¹⁰⁶. אוכלים בהסיכה, ויש לסיימו קודם חצות¹⁰⁶ (בבבא אביב).

ברך:

* הרבי מזג 'כוס של אליהו' תמיד קודם ברכת המזון, ואחריו מזג לעצמו כוס שלישי¹⁰⁷.

* הרבי השתמש בכוס זכוכית לכוסו של אליהו, ובדקה תחילה בשוליה אם היא חלקה ללא פגם¹⁰⁸.

* מקריא ההגדה הוא המזמון¹⁰⁹.

* כל אחד מהמסובים אוהז בידו את הכוס עד אחרי 'בונה ירושלים'.

"שפוך חמתך": אחר שתיית כוס שלישי, מוזגים כוס רביעי. לוקחים נרות דולקים והולכים לפתוח את כל הדלתות שבין מקום עריכת הסדר לבין רשות הרבים (או החצר). אומרים "שפוך חמתך" בישיבה ואין צריך לעמוד. כל המסובים אומרים זאת במקומם, ורק השלוחים אומרים אותו אצל הדלת¹¹⁰.

שעת פתיחת הדלת היא עת רצון רבתי, ויש לבקש בה (במחשבה) על עניינים רוחניים¹¹¹.

'הלל' - 'נרצה': כשהשלוחים חוזרים, מתחילים "לא לנו". אין מדקדקים לומר 'הלל' קודם חצות¹¹².

גם אורחים שאינם מסובים לסדר, עונים 'הודו', כסדר הנהוג בבית הכנסת בעת אמירת הלל¹¹³.

(104) הגש"פ של הרבי.

(105) שו"ע אדמו"ר סי' תע"ח ס"ב.

(106) שם סי' תע"ד. וספר המנהגים (קודם חצות - בסדר א' בלבד).

(107) 'אוצר', עמ' קצב.

(108) שם, עמ' קצד.

(109) שם, עמ' קפט. וכן המנהג הבא.

(110) ספר המנהגים.

(111) 'אוצר', עמ' קצה.

(112) הגש"פ של הרבי. ספר המנהגים (העניין השני - לעיל בפיסקא 'צפון'). וראה הנסמך ב'אוצר', עמ' קצו.

(113) ספר המנהגים, ושם, עמ' קצה.

"הודו... כי לעולם חסדו": מכוונים באותיות שם הוי"ה כנדפס בסידור¹¹⁴.

"לשנה הבאה": שלא כב'הא לחמא עניא' (ראה שם), כאן אין מדקדקים בהטעמה מלעיל-מלרע. כי העיקר שתבוא הגאולה השלמה מיד, וממילא יהיה 'לשנה הבאה בירושלים'¹¹⁵.

* מנהג בית הרב: אחר אמירת "לשנה הבאה בירושלים", האדמו"ר מחזיר ושופך היין מכוסו של אליהו (לכוס שלו, ומהבקבוק לכוסו (לתקן) ושוב) אל הבקבוק (וחזור חלילה פעמים רבות), וכל המסובים מנגנים בשעה זו הניגון "אלי אתה ואורך" - מעשרת הניגונים של רבנו הזקן¹¹⁶.

* בבית הרב אין נוהגים לומר פזמונים (המובאים בשאר סידורים והגדות של-פסח).

* אין אומרים "חסל סידור פסח".

* משנת תשי"א עד תשל"ו ועד בכלל, לאחר הסדר, היה הרבי נוהג להתוודע (כמובן - בלא 'לחיים') בבית הכנסת.

סדר כללי - לעולים ולציבור הרחב: ממכתב הרבי¹¹⁷: "נהניתי ממה שכתב אודות עריכת הסדרים בבית הכנסת, ושלכל קערה היתה מצה שמורה".

קריאת שמע שעל המיטה: נוהגים לקרות על המיטה בלילה זה רק פרשת 'שמע' וברכת 'המפיל'¹¹⁸.

תפילת שחרית:

אם לא הספיקו להכין את שני ספרי התורה לקריאת היום מערב יום טוב, יש לגוללם לפני תפילת שחרית, כדי למנוע 'טרחא דציבורא'.

הלל שלם. עונים 'הודו' בקול, כנ"ל בליל הסדר.

לאחר ההלל - קדיש לתקבל. שיר של יום, קדיש יתום. הוצאת שני ספרי התורה, שלוש-עשרה

(114) הגש"פ של הרבי (ואין הספק שעורר הרבי בזה במכתב פרטי, באג"ק ח"ב, עמ' קכד, מוציא מידי הוראה ודאית לרבים, כמובן).

(115) לקוטי-שיחות ח"ב, עמ' 543.

(116) ספר המנהגים. וכן שני המנהגים הבאים.

(117) אג"ק ח"א, עמ' סד.

(118) שו"ע אדמו"ר סי' תפ"א ס"א. ובסדר השני - כבכל יו"ט (ספר המנהגים).

קטן - הרי שני החלקים הם שני עניינים הפכיים. ובהקדמה - שג' העניינים העיקריים "פסח מצה ומרור", הם עניינים הפכיים:

פסח - הוא עניין של חירות, הן שחיטת הפסח, שהרי שחיטת הפסח מבלי להתפעל מהמצריים שיראו ששוחטים את אלהיהם¹⁸, הוא עניין של חירות, והן אכילת הפסח, שהרי צריכים לאכול דרך חשיבות וגדולה¹⁹, כאכילת קדשים שנאמר בהם "למשחה"²⁰, כלומר, לגדולה וחשיבות, ולכן "נאכל

משנה לשנה נעשית הגאולה קרובה יותר, ועם

היות שבגלוי ובחיצוניות שורר חושך בעולם, הנה

בפנימיות פעלו מעיינות הבעל-שם טוב זיכרון בעולם

זה שייך לחלק הגדול - שמוזה מוכח שחלק הגדול שמניחים לאפיקומן הוא מושלל לא רק מעניין "לחמא עניא", אלא גם מעניין סיפור יציאת מצרים, "שעונין עליו דברים הרבה"²⁸, כי, האפיקומן קשור עם הגאולה העתידה²⁹, שהיא למעלה מיציאת מצרים (שהרי יציאת מצרים לא היתה גאולה שלימה, ואילו הגאולה העתידה תהיה גאולה שלימה), שלכן לעתיד לבוא יזכרו יציאת מצרים רק בדרך טפל³⁰, ולכן עושים "יחזן" קודם מגיד, כי, לא רק "לחמא עניא", אלא אפילו העניין ש"עונין עליו דברים הרבה", הוא באין ערוך לגבי העשירות האמיתית המרומזת ב"אפיקומן".

ועל פי זה תמוה ביותר שבמצה אחת עצמה יש ב' הפכים: אותה המצה שממנה נוטלים החלק הקטן ואומרים עליו "הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים", תכלית הקטנות - ממנה גופא לוקחים את החלק הגדול שמרמזו על הגאולה העתידה, תכלית הגדלות?!

אך העניין הוא - כאמור לעיל שדווקא מן

(27) ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' יא (פיסקא "יחזן"). וש"נ.

(28) פסחים קטו, סע"ב.

(29) ראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ תשט"ו סי"ח (תו"מ ח"ד ע' 17). תשח"י בסופה (תו"מ חכ"ב ע' 235).

(30) ברכות יב, סע"ב.

(18) ראה שמו"ר פט"ו, ג. דעת זקנים מבעה"ת בא יב, ג.

(19) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תעו. וש"נ. וראה לקו"ש חל"א ע' 58.

(20) קרח יח, ה.

(21) פסחים ע, רע"א. וראה שו"ע אדה"ז שם.

(22) שמות א, יד.

(23) נוסח הגש"פ פיסקא "מרור זה".

(24) ראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ דאשתקד ס"ה (תו"מ חכ"ב ס"ע 204 ואילך). וש"נ.

(25) ראה אבודרהם בסדר ההגדה פיסקא "הא לחמא". וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 81. שיחת ליל ב' דחה"פ תשט"ו ס"ה (תו"מ ח"ד ע' 7). תש"ז ס"ו (תו"מ ח"ט ע' 258).

(26) זח"ב קפג, ב.

המיצר באים למרחב העצמי, וכן הוא גם בעניין המצה, שהמצה שעליה אומרים "הא לחמא עניא", ממנה דווקא נוטלים גם את החלק הגדול שרומז על הגאולה, אלא, כיוון שלעת-עתה הגאולה העתידה היא בעולם, לכן צריך להחביא את החלק הגדול 'בין הכרים', אבל, גם עתה הנה בתכלית הקטנות ישנו כבר תכלית הגדלות שבגאולה העתידה, שתתגלה במהרה בימינו.

* * *

ה. "הא לחמא עניא" . לשנה הבאה בני חורין³¹:

הפיסקא הראשונה שבאמירת ההגדה³² היא "הא לחמא עניא"³³. פיסקא זו אינה נאמרת מיד בהתחלת עריכת הסדר, לפני קידוש, או מיד לאחריו, אלא בהתחלת ההגדה³⁴, שעניינה הוא הסיפור ביציאת מצרים³⁵, ולכן: א) מקומה מיד לאחר הסימן "מגיד", ב) בפיסקא זו מגביהין את הקערה³⁶, או כמנהגנו שמגלין מקצת המצות, כי ההגדה וסיפור ביציאת מצרים צריכה להיות "על המצות"³⁷. וזוהו ברור, שאמירת פיסקא זו בהתחלת עריכת

הסדר, היא, לא רק מפני שתוכנה הוא להזמין לשולחן הסדר את כל אלו שאין להם צרכי הסעודה והפסח ("כל דכפין כו' דצריך - ייתי כו'"), ובמילא צריכים לעשות זאת בהקדם האפשרי - דאי משום הא היו צריכים לומר זאת לפני זה, מיד בבואו לביתו, או עוד לפני זה, קודם ההליכה מבית-הכנסת, ששם נמצאים הרבה אנשים שיכולים לשמוע את ההזמנה - אלא בעיקר לפי שזוהי התחלת הסיפור ביציאת מצרים³⁸, שלכן אינה יכולה לבוא קודם הסימן "מגיד".

וצריך להבין: למה קבעו הפיסקא "הא לחמא עניא" בסדר "מגיד" - ויתירה מזה: כיוון שפיסקא זו היא התחלת ההגדה, משמע, שב"הא לחמא עניא" מרמז כללות הסיפור - הרי לפי הנוסח המקובל³⁹ לא מסופר כאן לכאורה אודות יציאת מצרים?

גם צריך להבין תוכנה של הפיסקא שמורכבת משלשה פרטים שלכאורה אין קשר ביניהם: א) הודעה שהמצה המונחת על השולחן היא "לחמא עניא" שאכלו אבותינו בארץ מצרים; ב) הזמנת כל הרעבים והנצרכים לבוא לערוך את הסדר; ג) בקשה ובטחון שאף-על-פי ש"השתא הכא" ו"השתא עבדין" (שבשנה זו נמצאים אנו כאן, בגלות, ובמצב של עבדים), הנה "לשנה הבאה" נהיה "בארעא דישאל" ו"בני חורין".

1. [...] ידוע מאמר רז"ל⁴⁰ על הפסוק⁴¹ "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישאל": "מה שהוא עושה הוא אומר לישאל לעשות"⁴², וכן מה שהוא מצוה לישאל לעשות הוא עושה.

ומזה מובן, שבלייל הפסח אומר הקב"ה את הפיסקא "הא לחמא עניא". גם אצל הקב"ה שייך,

38 ראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ תשח"י בתחלתה (תו"מ חכ"ב ע' 218 ואילך).

39 משא"כ בנוסח הרמב"ם: "ואומר בהבילוי יצאנו ממצרים הא לחמא כו'".

40 שמו"ר פ"ל, ט, ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג.

41 תהלים קמו, ט.

42 וזהו אתרל"ע שקדמה לאתרל"ת, קדשנו במצותיו, ואח"כ כל השונה כו' הקב"ה שונה כנגדו, יציאת שלמטה מעוררים יציאת שלמעלה בתוס' אורות וכו', באתרל"ת אתרל"ע. וזהו מש"כ בפנים: וכן מה שהוא כו'. ועיין תו"א (מקץ לה, ב ואילך) ביאור לדי"ה כי עמך מקור חיים, ובכ"מ (וראה גם תו"מ סה"מ סכ"ו ע' קמה. וש"נ).

אכילת מצה ושובר מהן - בהיותן מכוסות - לפרוסות קטנות כדי צורכו; מסדרן זו על גבי זו ואוכלן יחד בשתי ידי; אינו מכניסן לפיו בבת-אחת. ניכר שלא בלע ה'זיתים' בשלמותם⁸⁷.

* שיעור כזית: המקובל הוא, ששיעור 'כזית' במצה הוא 27 גרם, כשליש מצת-יד. יש מקום לומר⁸⁸, שהואיל ושיעור ה'כזית' הוא מידת נפח, הרי 27 סמ"ק במצת-יד (ללא דחיסה) אינם יותר מ-11 גרם (כשמינית מצת-יד). במקום הצורך יש לסמוך על זה, ובוודאי ב'זיתים' שמדרבנן שאחרי הכזית הראשון.

* לכאורה עדיף להכין בשקיות ולחלק קודם הנטילה שני 'כזית' מצה לכל אחד מבני הבית, ולאחר ברכות בעל-הבית יקחו מעצמם קצת מהמצה העליונה⁸⁹ בתור השתתפות ב'לחם משנה'⁹⁰.

* סמימים אכילת כל 'כזית' (גם במרור ובכורך) לכתחילה עד 4 דקות⁹¹, ובלבד שלא להיכנס לחשש 'אכילה גסה'.

'מרור':

* מרככים מקצת מהחרוסת שעל הקערה בין שבתוך הכלי שתחת לכוס. טובלים מקצת המרור בחרוסת. מנערים את החרוסת, שלא יתבטל טעם המרירות. ואז מברכים "על אכילת מרור", ומכוונים לפטור בזה גם את המרור שב'כורך', ואוכלים שלא בהסיכה⁹². לועסים היטב כדי להרגיש את טעם המרירות.

* החסה וה'חריין' מצטרפים יחד ל'כזית' מרור⁹³.

* הרבי נהג לאכול גם חלק מראש התמכא, לא-טחון. אכל שיעור גדול במיוחד. אך הזהיר בשם אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, שאין יוצאים ידי חובה במרור

87 'אוצר', עמ' קעו.

88 ראה מש"כ בקובץ יגדילתורה נ"י. חוברת סה ס"י סד. ובכ"מ.

89 שלדעה העיקרית בשו"ע ס"י תעה ס"ה - עליה מברכים 'המוציא'.

90 כיוון שצריכים לטעום משל בעה"ב (שוע"ר ס"י רעד ס"ד וקו"ס ס"כ), ומאידך אין לבעה"ב לעשות הפסק גדול בין המוציא לטעימתו, כאשר בני הבית מברכים כ"א לעצמו כמנהגנו - הערת הרב שבתי פרידמן, צפת.

91 שיעור-מקוה, עמ' קפב.

92 ספר-המנהגים.

93 שו"ע אדמוה"ז ס"י תעג סכ"א.

שאינן יכולים לטובלו מחמת חריפותו⁹⁴.

* לפי ספר 'שיעורי תורה'⁹⁵ - שיעור כזית מרור 19 גרם. אולם אם אוכלים קלה (שהוא דחוס יותר), דרוש להוסיף עוד 2 גרם, וכן נכון להוסיף (תמיד) עוד 2 גרם עבור מה שנשאר בין השיניים.

הרבי לקח כשיעור ביצה של ימינו. את קלחי החסה לא אכל⁹⁶.

'כורך':

לקחים כזית מהמצה התחונה וכזית מרור (בסך הכל) משני הסוגים. מניחים מעט חרוסת יבשה על המרור, ומנערים אותה מיד אחר-כך (הרבי מרח חרוסת - אולי כשנפלה החרוסת שטבל בה מהתמכא - על התמכא ולא על העלים. בסוף ה'כורך' היה טובל את חתיכת התמכא השלמה בחרוסת, ואוכלה עטופה בעלי החסה - ולא נייער⁹⁷). כורכים אותם יחד, אומרים "כן עשה הליל..." ואוכלים אותם ביחד ובהסיכה⁹⁸.

'שולחן-עורך':

* אוכלים את הסעודה שלא בהסיכה.

* מתחילים באכילת הביצה שעל הקערה⁹⁹. הרבי לא ברך ולא פתח כלל את הביצה לפני אכילתה. טבל אותה תחילה ג' פעמים במי-מלח. במשך הסעודה טובל את המצה ג' פעמים במלח ואוכלה¹⁰⁰.

* למים אמצעיים ואחרונים אין להעביר האצבעות על השפתיים - בכל שבעת ימי הפסח¹⁰¹.

* אין נוהגים לומר 'לחיים', שלא ייראה כמוסיף על הכוסות¹⁰².

* הרבי שתה מכוסו במשך הסעודה, ולפני מזיגת כוס שלישי מסרה לשוטפה, ואח"כ (כבכל השנה) קינחה מבפנים ומבחוץ במפית-נייר¹⁰³.

94 'אוצר', עמ' קלה"ו.

95 ס"י ג ס"ג.

96 'אוצר' שם.

97 ראה שם, עמ' קפט.

98 ספר-המנהגים. וכן המנהג הבא.

99 שם. לעניין אכילת מרור וחרוסת כאן בליל א' בחו"ל, ראה לעיל הערה 25.

100 שם, עמ' קפג.

101 ספר-המנהגים.

102 שם, עמ' קפד.

103 שם, עמ' קפח.

אחר-כך מגביהים את הכוס⁷⁶.
”והיא שעמדה” - בשיבה⁷⁷.

הרבי לא היה מניח את הכוס מידיו, עד שמקריא
ההגדה סיים את הפסיקה בקול רם.

שפיכת יין מהכוס:

נוהגים לשפוך יין מהכוס: שלוש פעמים
באמירת ”רם, ואש, ותימרות-עשן“; עשר פעמים
בעשרת המכות דהיינו פעם אחת בכל אחת מן
המכות; ושלוש פעמים נוספות באמירת הסימנים
”רצ“ך, עד”ש, באח”ב⁷⁸.

אין מטיפים יין על-ידי אצבע, אלא שופכים
באמצעות הכוס עצמה.

בבית הרב נזהרים שלא לשפוך את היין לכלי
כשהוא על השולחן, אלא כשהכלי התחתון על
הארץ⁷⁹. וכן אין מעבירים על-גבי השולחן את
הכלי עם היין השפוך.

מילוי הכוס מחדש: הרבי ממלאה עד שנשפכת
על גדותיה (כמו לקידוש), וממלאה שוב ושוב - ג'
פעמים⁸⁰.
דיינו:

אין מפסיקים באמצע אמירת הארבעה-עשר
’דיינו’. כ”ק אדמו”ר מוהריי”צ לא היה אומר
ביאורים באמצע הדיינו, אלא לפני תחילתם או
לאחרי סיומם⁷⁹.

רבן גמליאל:

* במילים ”מצה ומרור” הביט הרבי במינים
שבקערה⁷⁹.

* ”מצה זו” - מנהג בית הרב לאחוז את המצה
השנייה והמצה השלישית יחד על-ידי המפה
שעליהן, עד ”על שום” השני⁸¹.

* ”מרור זה” - מנהג בית הרב להניח (שתי) הידיים
על המרור והכורך - עד ”על שום” השני⁸⁰.
* לפני ”לפית” מכסים את המצות ואחר-כך
מגביהים את הכוס. אוהזים את הכוס עד ”ונאמר
לפניו הללויה”, ומעמידים אותה על השולחן,

לאמירת שני פרקי ה'הלל' הראשונים, וחוזרים
ומגביהים אותה לברכת ”אשר גאלנו”⁸⁰.

* אין מברכים על ה'הלל' שבסדר. וקוראים
אותו מיושב, דרך חירות⁸².

* לפני 'רצצה' אמר הרבי בפיו בלחש את כל
הדינים שבסידור, מ'רצצה' עד 'כורך'⁸³.

* נטילת ידיים. מנהגנו (בנטילת ידיים תמיד)⁸⁴:
בודקים תחילה ומוודאים את נקיות הידיים. לוקחים
את הכלי מלא מים ביד ימין ומושיטים אותו ליד
שמאל. נזהרים מרטיבות בידיים. מנהגנו לאחוז את
הכלי במגבת, ומנהג זה פשט בימינו גם בין נשי
ובנות חב”ד. ”נטילת ידיים לסעודה ג' פעמים רצופות
. . ומניח משפיכה ג' מעט מים בכף יד השמאלית,
בזוה משפשף שתי ידיו”. מתחילים את הברכה
[לפני תחילת השפושף, וממשיכים בעת השפושף],
ומשפשפים יפה את הידיים זו בזו, ואחר-כך מנגבים
אותן היטב.

מוציא מצה:

* כל בני הבית חייבים במצוות אלו. ידי חובת
’לחם משנה’ יוצאים על-ידי ראש המשפחה, אך כל
אחד ואחד מברך לעצמו⁸⁵.

* וייקח המצות כסדר שהניחם, הפרוסה בין שתי
השלימות, ויאחזם בידו ויברך ’המוציא’.

”ולא יבצע מהן, אלא יניח המצה השלישית
להישמט מידו. ויברך על הפרוסה עם העליונה
טרם ישברם ... [על אכילת מצה]. ויכוון לפטור גם-
כן אכילת הכריכה שממצה השלישית, וגם אכילת
האפיקומן יפטור בברכה זו - ’על אכילת מצה’.
ואחר-כך יבצע ’כזית’ מכל אחת משתיהן, ויאכלם
ביחד ובהסבה⁸⁶.

* הרבי היה מברך את כל הברכות הללו מיושב;
נוטל בשתי ידיו את שלוש המצות, כשאצבעותיו
מפרידות בין מצה למצה, ומברך המוציא. אחר-כך
היה מניח למצה התחתונה להישמט מידיו, ומברך על

82) שו”ע אדמוה”ו סי’ תעג סמ”ז-ח.

83) הגש”פ היכל-מנחם.

84) ע”פ: סדר נט”י לסעודה ס”א-ו. היום יוס כ’ שבת. ספר-
המנהגים, עמ’ 21. תורת-מנחם ח”ג, עמ’ 197. ’התקשרות’ גיליון
שט עמ’ 18.

85) ראה אג”ק ח”ד, עמ’ כט, ’שערי הל’ ומנהג’ או”ח ח”א
ס’ קמג.

86) סידור אדמוה”ו.

כביכול, עניין של גלות וגאולה: כאשר בני-ישראל
הם בגלות, אזי גם השכינה כביכול בגלות, כמו
שכתוב⁴³ ”בכל צרתם לו צר”, שכינתא בגלותא,
ועל-ידי זה שבני-ישראל נגאלים אזי גם השכינה
נגאלת מהגלות, שלכן אומר הקב”ה: ”כי קרובה
ישועתי (הישועה שלי) לבוא”⁴⁴.

עניין הגלות הוא, שהנמצא בגלות הוא בתכלית
המיצר וההעלם, גם כאשר מציאותו היא בשלימות,
כמו בשעה שהיה בן חורין. וזהו עניין הגלות שלמעלה:
אף-על-פי שגם בזמן הגלות יש בכל נברא חיות אלקי
שבורא ומחיה אותו תמיד בכל רגע ורגע, הרי החיות
אלקי אינו נראה כלל, והוא במיצר והעלם.

כיצד נעשה הגלות למעלה - הרי זה בגלל הגלות
של בני-ישראל.

וזהו תוכן החלק הראשון של הפסקא ”הא לחמא
עניא”:

מצד העניות בדעת (”אין עני אלא בדעה”⁴⁵) אצל
בני-ישראל, נעשה ”די אכלו אבהתנא”, שנאכלה
כביכול הבחינה ד”אבהתנא”, דהיינו, שנתעלמו
המוחין שלמעלה⁴⁶ (שהרי המוחין נקראים בשם
אבות, להיותם המקור למדות⁴⁷), ולכן הנה גם למטה
אין ידיעה באלקות - כפי שהיה ”בארעא דמצרים”
(שגלות מצרים היא שרש לכל הגליות, וכל הגליות
נקראו על שם מצרים⁴⁸), שפרעה, מלך מצרים, אמר
”לא ידעתי את ה'”⁴⁹, שאין רצונו לידע אודות כללות
המציאות של אלקות, וכל הסביבה הסכימה עמו.
והנה, הגאולה שלמעלה באה על-ידי הגאולה של
בני-ישראל.

ועל זה ממשיך בחלק השני - הבקשה וההבטחה

43) ישע”י טג, ט. וראה תענית טז, א.

44) ישע”י נו, א. - מרז”ל (מגילה כט, א) גלו שכינה עמהן כו’
ושב עמהן מבין הגליות, מבאר רק (מרז”ל) השכינה שהיא
עמהן; מוסיף בכתובים שבפנים (מרז”ל) השכינה שהיא
שם ג”כ במצב של גלות וצ”ל ישועתי. וכנסת בהושענא:
”גוי ואלקים דרושים לישע כו’”, ובש”ב (ז, כג) ”פדית לך
ממצרים גוים ואלקיו”. וק”ל. ואכ”מ.

45) נדרים מא, רע”א.

46) ראה גם שיחת ליל ב’ דהה”פ תשי”ז ס”ה (תו”מ ח”ט ע’
256). וש”נ.

47) תניא פ”ג.

48) ויק”ר פי”ג, ה.

49) שמות ה, ב.

שהקב”ה מבטיח לכל אחד מישראל, ”כל דכפין ייתי
ויכול”.

מבלי הבט על חשכת הגלות, מבטיח הקב”ה,
שכל יהודי שהוא רק רעב לאלקות, ישביע הקב”ה
את רעבונו.

אבל זהו רק ”די מחסורו”⁵⁰, היינו, שנותנים לו
רק מה שחסר לו, כדי שלא יהיה רעב, ועדיין אין
זו עשירות. אך לאחרי שבני-ישראל מקבלים ”די
מחסורם”, אזי נעשית אצלם השגה נעלית יותר, ואז
נדרשת עבורם גם עשירות.

ועל זה ממשיך: ”כל דצריך”, כל מי שרק צריך
ודורש עשירות, יתנו לו גם זאת - ”ייתי ויפסח”, והרי
”פסח נאכל על השבוע”⁵¹, היינו, שאין ענינו להשביע
את הרעבון, כיוון שהוא כבר שבע מקודם לכן,
אלא זהו ענין של עשירות - דרך חשיבות וגדולה
- למעלה יותר מ”די מחסורו”.

ולאחרי כן, בחלק הג’ של הפסקא, מבוארת
התוצאה והתכלית של ”יכול” ו”פסח”:

העשירות בדעת שיקבלו בני-ישראל, תפעל אצלם
שאף-על-פי ש”השתא הכא”, הנה ”לשנה הבאה (והרי
אין הכוונה שצריכים להמתין עד לשנה הבאה דווקא,
אלא הדבר יכול להיעשות מיד, ובמילא, הפסח הבא,
לשנה הבאה, יהיה כבר”⁵²) בארעא דישראל”: ”ארץ”
- מלשון רצון, כמאמר רז”ל⁵² ”למה נקרא שמה ארץ
שרצתה לעשות רצון קונה”, ו”ישראל” - ראשי-
תיבות ”יש ששים ריבוא אותיות לתורה”⁵³. ו”ארץ-
ישראל” היינו הרצון בתורה. ומצד העשירות בדעת
- שמביאה גם עשירות בגשמיות (שהרי כל העניינים
הגשמיים נלקחים מעניינם ברוחניות) - יהיה רצונו
של כל אחד מישראל בתורה.

והיינו, לפי ש”בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות

50) פ’ ראה טו, ח. וראה כתובות טז, ב. ספרי ופרש”י ע”פ.
51) שיחת ליל א’ דהה”פ תש”ה בתחלתה (סה”ש תש”ה ריש
ע’ 83). תש”ח ס”ה (סה”ש תש”ח ע’ 200).

52) ב”ר פ”ה, ח.

53) מגלה עמוקות אופן קפו (הובא בילקוט דאובני ר”פ
בראשית. בילקוט חדש ערך תורה סימן קעח. ועוד). ויש
שהעירו מו”ח רות (פח, ד) עה”פ וזאת לפנינו בישראל.

ואף שמספר בני”ה הוא יותר משישים ריבוא כ”י, הנה נודע
שמספר זה הוא מספר השרשים וכל שרש מתחלק כו’ -
תניא פל”ז עיין שם (ראה גם לקו”ש ח”כ ע’ 419. וש”נ).

מנוולתן⁵⁴. כל יהודי, מצד רצונו האמיתי הרי הוא נאה וטוב⁵⁵, אלא שהעניויות מסתירה על הרצון. ולכן כאשר תסור העניויות בגשמיות⁵⁶ העניויות בדעת, אזי יבוא היופי היהודי גם בגילוי: "כולך יפה רעיתו ומום אין בך"⁵⁷, אין מום אצל בני-ישראל, ולא יחסר אצלם באחד מרמ"ח מצות עשה שכנגד רמ"ח אברים⁵⁸ ובאחד משמ"ה לא תעשה שכנגד שס"ה גידים⁵⁹. והמצב ד"בארעא דישראל" יביא ש"לשנה הבאה בני חורין":

כאשר הרצון של כל אחד מישראל יהיה בתורה ומצוותיה, אזי יהיו בני-ישראל "בני חורין", שיגאלו מהגלות על-ידי משיח צדקנו (שיבוא ב"דור שכולו זכאי"⁶⁰), ואז תחיל הגאולה, כפסק דין הרמב"ם אודות הסדר הזה: "יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כו' ונבנה מקדש במקומו (ואז) וקבץ נדחיי-ישראל"⁶¹ - שילכו ל"ארעא דישראל" גם בגשמיות, בגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

(54) נדרים טו, רע"א.

(55) ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

(56) מעבירין את האדם כו' על דעת קונו כו' דקרוקי עניות. וראה שם חדא"ג (עירובין מא, ב).

(57) שה"ש ד, ז. וראה לקו"ת נצבים מה, ג.

(58) מכות כג, סע"ב. זח"א קע, ב.

(59) זהר שם.

(60) סנהדרין צח, א.

(61) רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"ד. וראה מכתב כ"ק ארמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (בקובץ מכתבים ח"א מכתב ט. ולאח"ז באג"ק שלו ח"א ע' שט ואילך).

ז. על-פי זה יובן גם מה שקבעו פיסקא זו בתור התחלת סיפור יציאת מצרים, כיוון שפיסקא זו מכילה את כללות סיפור יציאת מצרים:

כמוזכר לעיל, הרי מצרים היא שורש לכל הגליות, ויציאת מצרים היא שורש לכל הגאולות, עד לגאולה העתידה, שתהיה (ככמה פרטים) דומה ליציאת מצרים, כמו שכתוב⁶² "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות",

תכלית הסיפור דיציאת מצרים הוא לעורר אצל בני-ישראל את האמונה בכלל ("בשעה שיש מצה לפניך" - "מיכלא דמהימנותא") והאמונה בביאת המשיח במיוחד, שאמונה זו תביא את הגאולה בפועל, כפי שהיה ביציאת מצרים, ש"בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים"⁶².

אך כאשר מתבוננים במצב שבו נמצאים, שחושך הגלות הולך וגדל מיום ליום, וכדברי הגמרא⁶³ "אין יום כו'", אזי יכולים להתיימש חסד-שלום - הנה על כך מודיעים מיד בתחילת אמירת ההגדה, שמבלי הבט על גודל החושך, מבקש הקב"ה כביכול מכל אחד מישראל, שיהיה בכחית "דכפין" ו"דצריך", שרק יבקש וידרוש מהקב"ה, והקב"ה מבטיחו שייתן לו לא רק באופן ד"כול" אלא גם באופן ד"יפסח", ועל-ידי זה נבוא ל"ארעא דישראל", ונהיה "בני חורין" - בקרוב ממש.

(62) משיחת ליל ב' חג הפסח ה'תש"כ.

(63) תורת-מנחם כרך כת עמ' 12-21

(62) מכילתא בשלח יד, לא.

(63) סוטה מה, א.

אותה כולה וכבת-אחת⁵⁸.

* אין מנגנים 'ניגונים' בשעת הסדר, וכאשר צריכים להמתין זמן מה [וכן 'כדי שלא יישנו התינוקות'] שרים משירי ההגדה, כגון 'ממצרים גאלתנו', על אחת כמה וכמה' וכדומה⁵⁹.

ורחץ':

הרבי קרא לפני נטילה זו גם את האמור בסידור על 'כרפס'⁶⁰. [לפרטי מנהגנו בנטילה, ראה להלן בסימן 'רחצה'].

'כרפס':

שיעורו: פחות מ-15 גרם⁶¹. מטבילים ואחר-כך מברכים, כדי לתכוף הברכה לאכילה ככל האפשר. ומכוונים להוציא גם המרור וגם הכורך. נוהגים לאוכלו שלא בהסיכה. לאחר מכן אין מחזירים את הנותר ממנו לקערה (ואף אם נשאר, מסירים ממנה)⁶².

הרבי הטבילו ג' פעמים במי מלח⁶³.

'חץ':

פורסים את המצה כשהיא בתוך המפה, מכוסה. פורסים את המצה לשני חלקים: האחד גדול והשני קטן ממנו. החלק הגדול מניחים לאפיקומן, והקטן מניחים במקומו בין שתי המצות⁶⁴.

כ"ק ארמו"ר מהורש"ב ומהוריי"צ נ"ע היו שוברים את האפיקומן לחמש חתיכות. פעם נודמן שנשבר לשש חתיכות, והניח הארמו"ר אחת הצידה⁶⁵.

מצפינים את האפיקומן בין שני כרים, ולא תחתיהם⁶⁶. "אין נוהגים בחטיפת [גניבת] האפיקומן בבית הרב"⁶⁷.

'מגיד':

"בבית הרב אין מגביהים הקערה, ורק מגלים מקצת המצות".

הרבי היה נוהג לגלות מקצתן של כל ג' המצות,

(58) הגש"פ של הרבי.

(59) 'המלך במסיבו' ח"א, עמ' קמד.

(60) הגש"פ היכל-מנחם, עמ' מב.

(61) ע"פ 'שיעור מוקה' ר"ע קפב.

(62) 'אוצר', עמ' קמט.

(63) שם, עמ' קמח.

(64) סידור אדמו"ר וספר-המנהגים.

(65) ספר-המנהגים.

(66) 'אוצר', עמ' קנא.

(67) הגש"פ של הרבי. ספר-המנהגים. וכן המנהג הבא.

גם הפרוסה, ויש אומרים שהיה מסבכה, שיהיה הצד השלם מגולה כלפי חוץ⁶⁸.

"איתא בכתבי האריז"ל שצריך לומר את ההגדה בקול רינה ובשמחה. ויש לומר שלכן היה כ"ק מו"ח ארמו"ר נוהג לומר את ההגדה בקול רם, ובזמנים שלא יכול היה לומר בעצמו בקול רם, זאת אומרת שנראה לאחר בחושיו הגשמיים שאינו אומר בקול רם, היה באותם זמנים דורש מאחרים שיאמרו הם בקול רם"⁶⁹.

הניקוד: "הא לחמא עניא" (אף-על-פי שהכוונה היא כאילו אומרים בקמץ, היינו 'זה', ולא 'הנה')⁷⁰.

אומרים זאת פעם אחת, ובישיבה⁷¹.

"לשנה הבאה בארעא דישראל" - מטעימים ב'מלעיל' (לשון עבר), ואילו "לשנה הבאה בני חורין" - מטעימים ב'מלרע' (לשון עתיד)⁷².

* אחרי 'הא לחמא' מסלקים הקערה עם המצות לצד אחר (הרבי רק הסיטה קימעה), אך המצות נשארות מגולות⁷³.

* אין צריך לטווף ולהדיח את הכוס לפני המזיגה, שהרי שטפה והדיחה קודם הקידוש.

'מה נשתנה':

אם אין לו בן, הבת שואלת. ואם אין ילדים, אשתו שואלת. ואם אין לו אישה, הוא שואל את עצמו⁷⁴.

שואלים בשפה המדוברת (בבית רבינו - אידיש⁷⁵), וגם המדברים בלשון-הקודש מפרטים ומפרשים את השאלות על-פי המפורט בביאורי הרבי להגדה.

לפני 'והיא שעמדה' מכסים את המצות ורק

(68) שם, עמ' קנו. וב'הגדת הרבי' מספר הרב אופן שהרבי כיסה את המצות אח"כ.

(69) שם, עמ' קנד. וראה נוסח שונה בתורת-מנחם חט"ו, עמ' 196.

(70) הגש"פ של הרבי.

(71) שם.

(72) ספר-המנהגים.

(73) שם, עמ' קנט.

(74) שו"ע אדמו"ר תעג"מ. 'התווידויות' תשד"מ ח"ג, עמ' 1525.

(75) התרגום המלא לאידיש - בס' שבח-המועדים, מהדורת תשנ"ג עמ' 702.

אילו היו דופקים על השולחן...

אילו היו תובעים כראוי – היה בא!

...כבר עבר ראש חודש ניסן (ה"ראש" דכל החודש), "ואנחנו לא נושענו!"

ויתירה מזו: כבר עבר גם יום ב' ניסן, יום ההילולא דכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, שביום זה נפעל עילוי בכללות עבודתו במשך כל ימי חייו, וכן הוא בכל שנה ושנה. . ולמרות גודל העילוי דיום ההילולא דב' ניסן, עבר כבר יום זה "ואנחנו לא נושענו!"

וכבר נמצאים אנו ביום השבת, ג' ניסן, שבו עולים העניינים דראש חודש ניסן וב' ניסן, ואף על-פי-כן – "אנחנו לא נושענו!" והעיקר – שאין פוצה פה ומצפצף! אס בני-ישראל היו מבקשים ודופקים על השולחן ותובעים שמישה צדקנו יבוא תיכף ומיד "נאו" – היו פועלים כבר ביאת משיח צדקנו "נאו", ואפילו ביום השבת...

(שיחת ג' ניסן ה'תשמ"ב. התוועדות תשמ"ב כרך ב, עמ' 1116)

בוודאי שמלך המשיח נמצא כבר בעולם

לפי כל הסימנים שהובאו בדברי חז"ל – נמצאים אנו בדור ד"עקבות משיחא", ומיום ליום – הולכים ומתקרבים לתקופה דימות המשיח, ומאז שדובר בעניין זה בפעם האחרונה, עברו כמה רגעים שעות וימים, ובמילא, התקרבו יותר לתקופה דימות המשיח.

ונמצא שמלך המשיח יכול לבוא תיכף ומיד – אפילו באופן ד"עני ורוכב על חמור", ועל אחת כמה וכמה באופן ד"זכו עם ענני שמיא", "כהרף עין", ומכיוון שיכול לבוא תיכף ומיד – בוודאי יבוא תיכף ומיד! ומכיוון שכן, הרי בוודאי שמלך המשיח נמצא כבר בעולם – לא רק בבחינת עיבור, אשר לאחרי כן צריך עדיין לצאת לאויר העולם ("ויצא חוטר מגזע ישי גו"), כי אם שמציאותו קיימת באויר העולם, ולא עוד אלא שמציאותו קיימת כ"גדול" – "מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו!"

ולכן, בדורנו זה צריכה להיות הדגשה יתירה בכל הקשור לאמונה בביאת המשיח והציפייה לביאתו – אמונה וציפייה החודרת את כל מציאותו של האדם, בכל כוחות נפשו עד למחשבה דיבור ומעשה. ובאותיות פשוטות – בנוגע לעבודה בפועל: מחשבתו של יהודי צריכה להיות חדורה באמונה וציפייה לביאת מלך המשיח.

ובמילא, בא הרב לירי ביטוי בפועל ממש – הן בדיבור, שדיבורו עם הזולת אודות ביאת מלך המשיח הוא מתוך להט וחיות, בדברים היוצאים מן הלב, אשר מטבעו של אדם שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, היינו שגם הזולת נעשה חדור באמונה וציפייה לביאת המשיח.

...והן במעשה – שעבודתו בקיום התורה ומצוותיה, הפצת התורה והיהדות, והפצת המעיינות חוצה היא באופן שהוא מעין ודוגמת המעמד ומצב דימות המשיח, הן ביחס להעדר מציאות של מניעה ועיכוב כו', והן ביחס לעבודה שהיא למעלה ממדידה והגבלה גדרית העולם.

(התוועדות תשמ"ו כרך ג, עמ' 188)

* יש להכין כלי שבור, כדי לטפטף לתוכו (יש אומרים שאם מדובר בכלי חד-פעמי, או בסוג כלי שאינו בשימוש בפסח, די בזה)⁴⁷.
* במשך כל זמן הסדר נמצא כוסו של הרבי, כוס גדולה של כסף, לימין הקערה⁴⁸.
'קדש':

אומרים 'אתקינו' דיום-טוב, וקידוש.
* מנהגנו בקידוש ובכל כוס-של-ברכה למזוג עד שיישפך מעט החוצה (כבהרלה), וגם בליל-הסדר יש לנהוג כן⁴⁹.

* הרבי כתב בהגדה "אין מדקדקין שימזוג אחר", ובפועל אף לא הניח לאחרים למזוג לו⁵⁰.
* נוהגים לקדש מעומד, הן בפסח הן בשבת ויום-טוב⁵¹. וגם השומעים עומדים.

* כוסו של הרבי גדולה ביותר. "מוזגין הכוס. לוקחו בימינו, מוסרו לשמאלו, מעמידו, דרך הורדה מלמעלה למטה, על כף ידו הימנית כשהיא כפופה קצת כעין בית קיבול, ארבע אצבעותיו מוגבהות והאגודל מושכב על הצד, ומקדש מעומד, והכוס מוגבה למעלה משלושה ספחים מעל גבי השולחן"⁵².

כשמניח הכוס בימינו אינה מוגבהת טפח מהשולחן, אחר-כך מגביה ידו עם הכוס⁵³. בכל פעם שנוטל הכוס במשך הסדר, עושה כסדר הנזכר בסעיף זה⁵⁴.
* כשמתחיל – ייתן עיניו בנרות⁵⁵ (גם כשלא חל בשבת), ובשעת ברכת הגפן והקידוש – בכוס⁵⁶.

* אשה ובת שבירכו 'שהחינו' בהדלקת הנרות, גם אם מקדשות בעצמן, לא יברכוה עתה⁵⁷.
* כל אחת מארבע הכוסות של ליל הסדר – שותים

להפסיק במפה בין המצות³⁷.
* כסידור רבנו הזקן איתא שמסדרים [קודם] ישראל, ועליו הלוי, ועליו הכהן.
* המינים מונחים על המפה, ולא בתוך קעריות נפרדות. מייבשים את המרור במפיות, למניעת חשש 'שרויה'³⁸.

* כל המינים הנאכלים בליל-הסדר נלקחים מעל הקערה עצמה, ולא כנוהגים להשאירם על הקערה ולאכול מהמונה על השולחן³⁹.

* הרבי דקדק שלא לשבור את קליפת הביצה, אף שקשה להעמידה על מקומה כמות שהיא⁴⁰.
* הרבי היה מודד ארבע כפות גדולות מלאות 'חריין' טחון, סוחט אותן היטב בידו, ומכין ממנו עיגול קרוב לגודל ביצה. אחר-כך עוטף זאת מכל צד בעלי חסה (שניים גדולים או שלושה קטנים), ובנוסף לכך הניח בפנים חתיכת 'חריין' שאינה מפוררת⁴¹.

* 'ליכרפס' שעל הקערה נוטלים חתיכה גדולה של בצל (לפעמים הרבי לקח בצל שלם) עם קליפתה, ואוכלים רק מקצתו (הרבי נטל בסכין מחלקו הפנימי)⁴².

* מקפידים שתהא 'קערה' לכל בן-מצוות⁴³.
* אדמו"ר מהר"ש היה מחלק כרפס ומרור משלו לנשים, גם לקרובות משפחה שהיו סועדות עמו, אך לא כזית מצה⁴⁴.

* בנים ובנות קטנים חייבים במצוות הסדר לפי הבנתם (שזהו גדר 'הגיעו לחינוך') בכל אחת מהכוסות הנפרד, ולכן יש להכין עבור כל אחד מהם כוסות המכילים רביעית⁴⁵. אין רגילים לחנך קטנים לפני גיל מצוות בהסיבה⁴⁶.

47 ראה בהגדה הנ"ל, עמ' סח.

48 'אוצר', עמ' קלה.

49 שם, עמ' קמב, ושי"נ.

50 שם, עמ' קמקמא.

51 ספר-המנהגים.

52 הגש"פ של הרבי ('קדש' הב'). ספר-המנהגים, עמ' 28 (גם בקידוש דכל שבת ויו"ט).

53 אלא ש'ענכ"פ פעמים רבות) הרבי עצמו לא הגביה כל-כך.

54 'אוצר', עמ' קסז.

55 וטוב שיהיו אלו (עכ"פ אחד מה)נרות שברכו עליהם, ובפרט ביו"ט שמברכים גם 'שהחינו' (לקו"ש דלהלן).

56 הגש"פ של הרבי, משו"ע אדמו"ר סי' רעא, יחי"ט. ביו"ט

– לקוטי-שיחות כב, עמ' 283 ע"פ שו"ע שם ס"ד.

57 'אוצר', עמ' קמה, ושי"נ.

37 ספר-המנהגים.

38 ויש הזוכרים שהרבי השתמש במפיות, ותחת החרוסת היו שתי מפיות (הגש"פ היכל-מנחם).

39 'אוצר', עמ' קלו.

40 שם, עמ' קלא, וראה בהגדה הנ"ל.

41 שם, עמ' קלה.

42 עמ' קלגד.

43 שם, עמ' קכג.

44 שם, עמ' קמח.

45 ראה שו"ע אדמו"ר סי' תעב סכ"ה, נטעי-גבריאל פסח

ח"ב עג"יב.

46 אך ראה בנטעי-גבריאל עחכד שהביא מבן-אישיחי ועוד,

שיש לחנכו בזה.

מבצע פסח - בהוספה

"לב ישראל ער להקב"ה ולגאולה" - כותב הרבי, ותובע הוספה במבצע מצה • השתתפות מוכבדת במבצע לרב לייבוב, יו"ר צאגו"ח • קטעי דו"ח סניף ירושלים מאפיית וחלוקת המצות בשנים קודמות, המעידים על הירתמות אנ"ש והתמימים בכל מרצם • ה"זהיר טפ"י של הרב צבי מאיר שטיינמייך ב"מבצע הראשון של הרבי"

והשתתפו בה מטובי אנ"ש והתמימים דאז הידועים כיום.

וכך נאמר בדו"ח צעירי אגודת חב"ד סניף ירושלים משנת תשכ"ז:

"מבצע מצות: המבצע התנהל השנה בהיקף גדול מבכל שנה מכמה בחינות. השנה גם ביצע סניף צא"ח בירושלים את המשלוח עבור אישים מטעם ועד כפר חב"ד (כ-40 מערכות), וכן מטעם הנהלת המוסדות בלוד (כ-60 מערכות).

"ראשיתו של המבצע היה, כבכל שנה, באפייה עצמית בהתנדבות על-ידי הצעירים שנקראו לכך במודעות בבתי כנסת חב"ד, מטעם צא"ח, ובבקשות אישיות בכתב ובעל פה על-ידי מזכירות הסניף. האפייה התקיימה במאפיית ר' משה בצלאל וקסלשטיין - שהעמיד המאפייה לרשותנו שלא על מנת לקבל פרס...".

המשך הדו"ח מספר על חלוקה במשך 25 שעות במשך כמה ימים, חלוקה לאישי ציבור ובשכונות השונות: מלחה, אזכסטונים, מוסררה, ועוד. וכן פירוט כל המשתתפים מאנ"ש והתמימים במבצע. כמו כן ניתן פירוט מלא של כל אישי הציבור האח"מים מקבלי המצות, כשהראשון מתוכם הוא מר ש.ז. שזר וכן עובדי 'בית הנשיא', ועוד קרוב למאתיים איש!

סיום הדו"ח מתייחס למכתב הכללי של

כתב הרבי בשנת תשי"ז (אגרות קודש כרך טו עמ' יז):

בוודאי מתכווננים למבצע חלוקת מצה שמוורה, ולא בככל שנה אלא בהוספה, שהרי נתרבה מספר אלה שמכירים בהם ונתוסף גם כן בהתעוררות דלבן של ישראל אשר גם בגלותא כשישנה היא בכל זאת הלב ער להקב"ה ולגאולה, וגאולה ענינה לכל לראש מיצר הרע.

"ועצם מבצע המצה צריך להיות במידה הדרושה ביותר", כתב הרב חודקוב ליו"ר צעירי אגודת חב"ד, הרב ישראל לייבוב, בשנת תשל"ה ('צעירי אגודת חב"ד' עמ' 280).

בשנת תשל"ח (שם עמ' 272) הורה הרבי למזכירות כדלהלן: "בהתאם עם הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, בבקשה למסור מחשבוננו... להרב ישראל ש" לייבוב - צעירי אגודת חב"ד. אחרי פורים... שבעים וחמש אלף ל"י (75,000) למבצע פסח".

המבצע בהיקף גדול

מבצע מצה בשנים הקודמות כלל ככל הנראה לא רק את חלוקת המצות, אלא גם את אפייתן בכמות גדולה, שתספיק לחלוקה. אפיית המצות האלה נעשתה בהתנדבות, כחלק מ'מבצע מצה',

תפילה: משכימים להתפלל²⁶. מהיום ועד סוף חג הפסח, אין אומרים 'מזמור לתורה'²⁷.

תענית בכורות: הבכורים, בין מאב ובין מאם, מתענים, ואפילו כוהנים ולויים. ונהגו לאכול בסעודת סיום מסכת וכדומה ולהפסיק את הצום²⁸.

סוף זמני אכילת ושריפת חמץ (שעון קיץ): בתל-אביב מותר לאכול חמץ עד השעה 10:40, ויש לשורפו (וכן למכור לגוי את החמץ שמשאירים) לפני השעה 11:42 (שעה זו היא בנוגע לרב המוכר, אך הציבור צריך להקדים ולהגיע אל הרב מבעוד מועד, לבל יאחר את המכירה!).

לאחר השריפה אומרים "כל חמירא" (השני), ובו מבטלים את כל החמץ, שמצאנו ושלא מצאנו. אם לא נעשתה הפרשת חלה מהמצות - יש לזכור לעשות זאת קודם החג.

יום שלישי

ט"ו בניסן, א' דחג-הפסח

הדלקת הנר: ביום שני, קודם השקיעה²⁹. מברכות 'להדליק נר של יום-טוב' ו'שהחיינו'. אם לא הדליקה קודם השקיעה, תדליק לפני הקידוש, מאש שהודלקה לפני החג.

אחר מנחה, קודם השקיעה³⁰, קוראים את 'סדר קרבן פסח'.

בני הבית מכינים הכול על השולחן ומסביבו (חוץ מסידור הקערה), כולל הצעת המושבים להסבה, בשעה שמתפללים ערבית בבית הכנסת.

טוב להרכות בכלים נאים בליל-פסח, דרך חירות³¹.

26) לוח כולל-חב"ד.

27) סידור אדמו"ר. וראה צמח-צדק, חידושים רחב, (שמצדיק את האומרים זאת בערב פסח) וביאור דבריו בלקוטי-שיחות חי"ז, עמ' 426.

28) לקוטי-שיחות חי"ז, עמ' 67, שערי הל' ומנהג או"ח ח"ב, עמ' קז. 'אוצר', עמ' פט-צ.

29) קיצור דיני נש"ק, עמ' לו, ממטה-אפרים סי' תרכ"ה סל"ג, וכן הורה הגר"ש דבורקין ז"ל, וכ"מ בלקוטי-שיחות חכ"ד, עמ' 297 הע' 69.

30) 'בומן שהקרבן קרבן-פסח כשרה' הגש"פ של הרבי.

31) שו"ע אדמו"ר סי' תעב ס"ו.

ערבית של יום-טוב. אחר שמונה-עשרה - הלל שלם בכרכה תחילה וסוף. כופלים 'הודו לה' אחר כל אחד מהשלושה פסוקים: "אימרו (ו) נא... כי לעולם חסדו", וגם ביחיד. דהיינו: הש"ץ מקריא: "הודו... והציבור (אבל לא הש"ץ) עונים בקול: "הודו", ואומרים בנחת "אימרו נא ישראל..."; הש"ץ מקריא: "אימרו נא ישראל..."; והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת): "הודו...", ואומרים בנחת "אימרו נא בית אהרון..."; הש"ץ מקריא: "אימרו נא בית אהרון..."; והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת): "הודו...", ואומרים בנחת "אימרו נא יראי ה'..."; הש"ץ מקריא: "אימרו נא יראי ה'..."; והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת): "הודו..."³².

לאחר ההלל - קדיש תתקבל. עלינו. קדיש יתום.

ליל-הסדר

מצווה למהר להתחיל את הסדר, בשביל התינוקות שלא יישנו³³. [את מצוות-החג יש לקיים לאחר צאת הכוכבים, בת"א: 7:22].

אין לובשים קיטל לסדר, וכן אין מקפידין לאיזה רוח (מזרח, מערב וכו') יהיה מקום מושבו³⁴.

סידור הקערה:

[כמה ממנהגינו בקשר לייך, זרוע, ביצה ושאר רכיבי הסדר, פורטו ב'התקשרות' גיליונות תתט"ז-תת"ז].

* הרבי היה מסדר את הקערה מעומד³⁵.

* בשעת סידור הקערה, לפני הנחת כל דבר בקערה, אומר הרבי את הכתוב בסידור בעניין זה, ואחר סידור הקערה אומר את כל סימני הסדר יחד, כפי שהם כתובים בהגדה. וכשמגיע זמנו של כל 'סימן', אומר 'סימן' זה לפרטיו. כל אמירות אלו היו בלחש³⁶.

* צריך להניח קערה או מגש תחת המצות. ונהגו

32) טור סי' תכב. הגש"פ של הרבי.

33) שו"ע אדמו"ר ר"ס תעב.

34) ספר-המנהגים.

35) הגש"פ היכל-מנחם.

36) 'אוצר מנהגי חב"ד', עמ' קכה.

בערב ולמחרת בבוקר¹⁰.

זמן קצר לפני הבדיקה מניחים במקומות שונים בבית עשר התיכות של חמץ קשה¹¹ (נכון שיהיו על-כל-פנים כל הפתיתים ביהוד - כזית¹²). עוטפים כל אחד מהם בנייר¹³ (אך לא בנייר כסף, שאינו נשרף היטב).

זמנה: אור לארבעה-עשר - מיד אחרי צאת הכוכבים¹⁴ (בתל-אביב - בשעה 7:21 שעון קיץ), ותמיד לאחר תפילת ערבית¹⁵.

מקומה: כל המקומות שיש לחוש ולהסתפק שמא הכניס לתוכם חמץ, אפילו באקראי, צריכים בדיקה¹⁶.

אופנה¹⁷: לאור נר של שעווה ועל-ידי נוצת עוף. הבודק מניח את החמץ שמוצא בשקית קטנה של נייר. בגמר הבדיקה: מניח את השקית, הנוצה והנר שנותר בתוך כף עץ קעורה, עוטף הכול בנייר (מלבד ידית הכף שנשארת מחוץ לעטיפה), כורך חוט סביב הנייר כמה פעמים, מהדקו וקושרו¹⁸ [צריך להזהר להוציא בעוד מועד מהשקית את הדף ובו הברכה וכו']¹⁹.

בין הברכה לתחילת הבדיקה אין לדבר כלל, אפילו מענייני הבדיקה (אלא ברבר שהכרחי לבדיקה). ונכון שלא לדבר כלל שלא מענייני הבדיקה כל זמן הבדיקה¹⁹.

כתב רבנו הזקן בסידורו: "ויעמיד מבני ביתו אצלו

לשמוע הברכה שיברקו איש במקומו, ולא ישיחו בינתיים, ויזהרו לבדוק תחילה בחדר הסמוך למקום ששמעו הברכה", וכותב הרבי שייתכן שכונתו היא, שמצווה לזכות גם את בני-ביתו (הגברים) בבדיקת החמץ, וכיוון שגם בעל-הבית בעצמו יברקו קצת - אין בזה סתירה לדין "מצווה בו יותר מבשלוחו"²⁰.

את החמץ הנמצא בבדיקה שומרים כנ"ל, ושורפים למחרת בבוקר, כדלקמן. אחר הבדיקה מבטלים את החמץ שלא מצאנו, באמירת "כל חמירא" (הראשון).

מכירת חמץ: נוהגים לעשות את הרב ל'מורשה', דהיינו מיופה-כוח למכירת החמץ²¹. מוכרים גם חמץ גמור²², וגם את כלי החמץ (שמא נותר עליהם חמץ 'בעין'), ואין צריך להטבילם לאחר הפסח²³.

שחרית: אסור מן הדין לאכול מצה²⁴. ומנהגנו שלא לאכול מכל המינים הנכנסים בחרוסת ומרור עד אחר 'כורך'²⁵.

20) א"ק חט"ו, עמ' קנז, שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב, עמ' פג.

21) בשער-הכולל, סדר מכירת חמץ (נדפס בסוף שו"ע אדמו"ר הוצאת קה"ת תשכ"ז חלק ג'ד, עמ' 1401) ס"ק י, כתב שנוהגים - עוד מזמן אדמו"ר - לעשות את הרב ל'מורשה'. וכן הורגלו רבני וקהילות אנ"ש. אבל ב'היום יום' דהיום איתא: "בבית רבינו נוהגים שלא לעשות את הרב למורשה, אלא למכור לו את החמץ, ובערב קבלו" (נעתק בספר-המנהגים, עמ' 37. ולכאורה, ע"פ השיחה הנדפסת בראש ס' זה, מנהגי בית-הרב שפורסמו ברבים, מהווים הוראה לרבים. וע"ע. בס' 'שאלות ותשובות הרב' ר"ס כו מביא הטעם, כיוון שי"א דלא מהני הרשאה בזה, ושנ"י (כן מוכיח שם, שלא רק בשאלה שדונה שם, אלא גם בליובאוויטש בומן הצמח-צדק, נהגו כן כולם. וע"ע.) בשעתו היו מאנ"ש שפנו אל המרא-דאתרא בבית חיינו, הגרו"ש דבורקין ע"ה, וביקשו למכור לו ממש את החמץ, וענה: "בשביל הרבי אני מוכן להיות 'גוי', אבל לא בשבילך". אך הרבנים שלאחריו, הגרי"ק מארלאו ע"ה ויבלח"ט הגר"א אזדאבא, נענו לבקשה זו.

22) 'אוצר', עמ' פ - מאדמו"ר הצמח-צדק ומאדמו"ר מהורש"ב.

23) לקוטי-שיחות כרך יח, עמ' 364, 'שערי הלכה ומנהג' שם סי' קצד, וש"נ.

24) שו"ע אדמו"ר סי' תעא ס"ד.

25) ספר-המנהגים. ולכאורה בליל הסדר הראשון בחו"ל אין חשש לאכול חרוסת ומרור בשולחן ערוך' כמו שאין איסור לאוכלם בליל ערב-פסח (וכן משמע בשו"ע סי' תעא סי"א שחילק את איהאכילה בע"פ וביום א' דפסח לשני עניינים) - הרב שבתי פרידמן, צפת.

הרבי, אשר "שוכפל ב-500 טפסים, והופץ בחוצות ירושלים וכל הארץ. כן נשלח לפרסום בעיתונות... וכיטאונים אחרים. פורסם ב'הצופה' וב'שערים'".

ברו"ח פנימי של צא"ח סניף ירושלים משנת תשכ"ד אנו קוראים סיכום מפורט על התנהלות המבצע באותה שנה:

הרו"ח מספר כי "המצות נארוו בשקית נאה וצורפו אליהן מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ומכתב מטעם הסניף שנוסח השנה".

מבצע ה'זהיר טפי' של הרב שטיינמין

כך כותב הסופר ר' צבי מאיר שטיינמין, הידוע בסגנונו המיוחד במכתבו לרבי מניסן תשל"ז:

"כמידי שנה בשנה בהכונני להיכנס אל היכלו ליחידות לרגל יום הולדתי יום ה' ניסן הבעל"ט (בו ימלא לי נ"ח שנה לאורך ימים ושנים טובות) הנה אני בא ברו"ח קצר על מצבי בגשמיות ורוחניות, בענייני הפרט ובענייני הכלל. והנה כמובן הרו"ח אינו נותן תמונה שלמה כלל וכלל, כי איך ארים ראש לספר על מצבי הרוחני הפרטי וקיצורי בתורה ועבודה, כי הלא "אשרי וכו' כסוי חטאה" כתיב, גם איך אעציב את רוח כ"ק ברגעים הספורים אשר אהיה במחיצתו, עת אשר איחל לברכת קדשו מתוך שמחה והרחבת הדעת. על כן אסתפק בפתח דברי בתפלה ובתחנונים, כי בשנה הבעל"ט אוכה להשתחרר מרוב הטרדות ופזורי הנפש ולהיטיב דרכי בתורה ותפלה, כדי אשר אוכל לתקן את אשר פגמתי..."

יותר ממאה חבילות

וכאן מתפרסים סעיפים רבים, ואחד מהם: "מבצעי ד' מינים ומצה שמורה": "גם השנה השתדלתי בזיכוי יהודי שכותננו במצות ארבע מינים ועכשיו, בשעת כתיבת המכתב, מבצע מצה שמורה של השנה שכבר בעיצומו. אקוה לחלק יותר ממאה חבילות לפני נסיעתנו בשעה טובה ומוצלחת".

אור לח"י ניסן תשל"ז הוא כותב שוב: "במבצע מצה שמורה הרחבתי השנה את הפעולות..."

אור לועש"ק לסדר "ויקרא אל משה" תש"מ כותב הרב "צבי מאיר בן לאה גיטל (עברו)" רו"ח "אל כ"ק אדמו"ר שליט"א" ובין השאר הוא מזכיר:

"דבר בעתו - מבצע מצה שמורה: השנה הרחבתי והגדלתי המבצע ועד יום הסגולה י"א ניסן אקווה להשלים חלוקת כמה מאות חבילות לבתי כנסיות וליחידים, כפי הרשימה שאקווה בעזרת-ה' להציע לכ"ק אדמו"ר שליט"א בפרוס י"א ניסן".

כמורכב דאג המשורר "צבי יאיר" לדווח לרבי מדי שנה בשנה, גם בשנים הבאות, על הוספה כל פעם בחלוקת המצות, ובכותרת הרו"ח הוא מדגיש "מבצע מצה שמורה של השנה - המבצע הראשון למבצעי כ"ק אד"ש, דזהירנא ביה טפי..."

ברו"ח מתשמ"ב הוא מוסיף: "עוד אשמח להודיע כי השבועון 'ישראל שלנו' הדפיס שירי 'התלונות על נצח משה' לרגלי חג השמונים [=לרבי], שהרבה מהחומר הכלול בו נוגע בייחוד ללב הקוראים מסוג הנ"ל (ואגב הדפיס גם שלשה שירים אחרים) כמצורף פה".

בתשר"מ הוסיף הרב שטיינמין לציין ברו"ח: "והנה לא אכלא עטי מלבשר על פרט קטן חדש, מעין 'הידור מצווה' שנוסף השנה במבצע הנ"ל: עד עכשיו נוהג הייתי לארוז המצות בשקיות פשוטות חלקות בלי נוסח מודפס כלשהוא על גבן, כך שהמקבלים לא ידעו מאין בא להם השי הזה לליל הסדר. השנה נתעוררתי על-ידי בתי... שיש בידי צא"ח שקיות עם נוסח מודפס המבאר היטב מטרת המתנה, הנוסח מתחיל ב'ופרצת ימה גוי', ומסיים 'בהתאם להוראות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש' גם בלשון הקודש וגם באנגלית. השנה אפוא ייודע הדבר מאיזה מקור הגיעו המצות, לא השנה בלבד אלא למפרע במשך כל השנים שעברו".

ברו"ח תשמ"ז מגיע סך כול חבילות המצות שחילק 'צבי יאיר' ל-388, ובשורת סיכום חשבון החלוקה הוא מציינ: "סך-הכול במנין [=בגימטרייה]: חש"ף ד' את זרוע קדשו.

פרשת צו

צו את אהרון (ו,ב)

ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חיסרון כיס (רש"י)

מדוע נאמר זירו זה דווקא כאן ולא במצוות אחרות שיש בהן חסרון כיס? אלא: כשיהודי מוציא כסף על מצווה, אין צורך לזרוז על כך, שכן הוא יודע שהוצאה זו הכנסה היא, ועל-דרך מאמר רז"ל (שבת קיט), "עשר בשביל שתתעשר"; אבל כשמדובר בהוצאת כסף של הקדש לצורך הקרבת התמיד, מתלבש היצר הרע באצטלא דקדושה וטוען: אולי צריכים להוציא כסף זה למטרה אחרת, חשובה יותר? הרי מדובר בכספי ציבור, וכל פרוטה יקרה. חישובים כאלה עלולים למנוע את קיום המצווה בזריזות.

על כך באה התורה בזירו מיוחד, לאמור: הקב"ה יודע את כל החשבונות טוב יותר ממך, ועליך לקיים את מצוותיו ללא היסוסים, במהירות וזריזות.

(מהתועודות שבת-קודש פרשת צו תשל"א)

זאת תורת העולה היא העולה (ו,ב)

לו היה אדם מצוי בעלייה תמידית בעבודתו, לא היה מתענג בה תענוג אמיתי, שכן 'תענוג תמידי אינו תענוג'. רק על-ידי הירידה שבאה מזמן לזמן אפשר להגיע לתענוג אמיתי.

זהו שרמז הכתוב: "זאת תורה העולה" - המילת "זאת" באה למעט, והיא רומזת לירידה בעבודת האדם. "היא העולה" - ירידה זו היא לצורך עלייה, שכן דווקא היא מביאה לתענוג אמיתי בעבודת הבורא.

(כתר-ש"ט טוב עמ' טז)

אש תמיד תוקד על המזבח (ו,ו)

תמיד - אפילו בשבת, תמיד - אפילו בטומאה (ירושלמי יומא פ"ד)

"מזבח" - רומז לחיצוניות הלב (כי המזבח האמור כאן הוא המזבח החיצון).

"אש תמיד תוקד על המזבח" - האש' של אהבת-ה' צריכה להיות מורגשת גם בחיצוניות הלב, ולא דיי באהבה הפנימית והמוסרת.

"תמיד, אפילו בשבת" - שבת, שתוכנה התעלות מעובדין דחול, רומזת להשגת אלוקות, המרוממת ומבדילה את האדם מענייני העולם. גם בעל השגה גדולה באלוקות אינו רשאי להסתפק בכך, אלא עליו לעורר בליבו אהבה גלויה ומורגשת לקב"ה.

"תמיד, אפילו בטומאה" - אפילו מי שנטמא בחטאים ובעוונות חייב ויכול לעורר ולגלות את 'אש התמיד' האלוקית הטמונה בנפשו.

(ליקוטי שיחות כרך א, עמ' 217)

הלכות ומנהגי חב"ד*

שבת-קודש פרשת צו

"ב בניסן, שבת הגדול

דרשה: "נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו אם אינו ערב פסח... והעיקר... ללמד להם המעשה אשר יעשון, ולא כמו שנהגין עכשיו".

הפטרה: "כה אמר ה'... אבדה האמונה ונכרתה מפיהם, [ומדלגים עד] כה אמר ה' אל יתהלל... נאום ה'" (ירמיהו ז, כא-כה; ט, ככ-כג).²

אחר תפילת מנחה אומרים את ההגדה, מ'עבדים היינו' עד 'לכפר על כל עוונותינו'.³ הרבי נהג לאומרה עם הציבור, בישיבה על מקומו.

מוצאי שבת-קודש - אין אומרים "יהי נועם" ו"ואתה קדוש".⁴ עורכים קידוש לבנה.

יום ראשון

"ג בניסן

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' נ"ע, דור שלישי לנשיאי חב"ד. נסתלק בשנת תרכ"ו, ומנוחתו כבוד בליובאוויטש. יום התחלת הנשיאות של בנו הצעיר, כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע.⁵

(* חלק מהדינים והמנהגים הנוגעים להכנות לחג הפסח ולליל-הסדר עצמו הובאו בגיליונות קודמים, במדור "שואלים ודורשים").

1) שו"ע אדמוה"ז סי' תכט ס"ב.
2) ספר-המנהגים, עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.
3) הגש"פ של הרבי.
4) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמוה"ז סי' רצה ס"ג.
5) לקוטי-שיחות כרך לב, עמ' 23 הע' 39, וראה אג"ק הצמח-צדק, עמ' שסג"ד.

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי: א) ללמוד פרקי משנה (על-כל-פנים פרק אחד, המתחיל באות אחת) של שמו הקדוש. ב) להוסיף בלימוד תורתו של בעל ההילולא. ג) להוסיף בעבודת התפילה. ד) להוסיף בנתינת צדקה, ומה טוב - לענייני השייך לעבודתו המיוחדת של בעל ההילולא או למוסדות העוסקים בעבודתו, ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי-מקומו. ה) לקיים התועודות של שמחה, שבה יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות.⁶

נשיא: היום אומרים את פרשת "זאת חנוכת המזבח" עד "כן עשה את המנורה", שהיא כנגד שבט לוי, ללא ה'הירצון'.⁸

יום שני

"ד בניסן, ערב פסח

יום ראשון בלילה, אור ליום שני סוף זמן קידוש-לבנה. לכתחילה: כל הלילה (כיוון שאין אנו מקדשים את הלבנה ביום-טוב).

בדיקת חמץ:

הכנות: לפני הבדיקה צריך לנקות היטב את כל החדרים שצריך לבודקם.⁹ כמו-כן יש לרכך במקום המשתמר מילדים וכו' את כל החמץ המיועד לאכילה

6) קטע זה ע"פ ההוראות שבלקוטי-שיחות כרך כא, עמ' 276 ועמ' 296. אג"ק ח"ד, עמ' קמב. התועודות תשמ"ז ח"ב, עמ' 286 (מונה) ועמ' 292. שיחות-קודש תשנ"ב ח"א, עמ' 382.
7) לקוטי-שיחות כרך לב, עמ' 19 (ע"פ שיחת י"ג ניסן תשמ"ה, ודלא כמ"ש בשו"ע אדמוה"ז סי' תכט סעיף טו להתחיל ביום זה "בהעלותך", ראה בספר-המנהגים, עמ' 36 בהערה וב'אוצר מנהגי חב"ד' ניסן-אייר, עמ' ז).
8) לקוטי-שיחות כרך לב, עמ' 21 הערה 21.
9) שו"ע אדמוה"ז סי' תלג סעיף לה.